

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain jälleenmyyntikorvauksia koskevia säännöksiä, joiden mukaan tekijällä on oikeus saada korvaus tekemiensä kuvataiteen teosten edelleen myynneistä.

Jälleenmyyntikorvaus on viisi prosenttia kuvataiteen teoksen ammattimaisessa ja julkisessa jälleenmyynnissä saadusta arvo lisäverottomasta hinnasta.

Alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin täytäntöönpano edellyttää eräitä muutoksia voimassa olevaan lakiin.

Direktiivillä yhdenmukaistetaan jälleenmyyntikorvauksen piiriin kuuluvat kuvataiteen teosten ryhmät, korvauksen laskemista pa sekä korvauksen piiriin kuuluvat myyntitapahtumat. Lainmuutoksen jälkeen valokuvateokset olisivat korvauksen piirissä.

Direktiivin mukaisesti jälleenmyyntikorvaus koskisi kaikkia jälleenmyyntejä, joihin osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidemarkkinoiden ammattilaisia. Yleisölle avoimien museoiden ostot yksityishenkilöiltä jäisivät kuitenkin soveltamisalan ulkopuolelle.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jäl-

leenmyyntikorvauksen maksamisesta olisi vastuussa jälleenmyyntiin taidemarkkinoiden ammattilaisena osallistuva myyjä ja välittäjä. Vain siinä tapauksessa, että myyntiin ei osallistu muita taidemarkkinoiden ammattilaisia, korvauksen suorittamisesta olisi vastuussa jälleenmyyntiin taidemarkkinoiden ammattilaisena osallistuva ostaja.

Jälleenmyyntikorvaus määräytyisi kuvataiteen teoksen myyntihinnan kasvaessa alerevien prosentiosuuksien mukaan. Laissa säädetäisiin alin myyntihinta, josta korvausta peritään. Jälleenmyyntikorvauksen enimmäismäärä rajoitettaisiin 12 500 euroon.

Jälleenmyyntikorvausta koskevien säännösten kansainväliseen soveltamiseen ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan muihin kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisiin sovelletaan vastavuoroisuusperiaatetta. Vain sellaisista maista peräisin olevien teosten tekijät voivat vaatia jälleenmyyntikorvauksen maksamista Suomessa, joiden omassa lainsäädännössä myönnetään yhteisön jäsenvaltioista peräisin olevien teosten tekijöille vastaava oikeus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan direktiivin mukaisesti 31 päivänä joulukuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto.....	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2. Kansainvälinen suoja.....	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	7
3.1. Jälleenmyyntikorvausdirektiivi ja sen voimaannon edellyttämät lainsäädännön muutokset.....	7
3.1.1. Yleistä.....	7
3.1.2. Direktiivin sisältö	8
I luku. Soveltamisala.....	8
1 artikla. <i>Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden sisältö</i>	8
2 artikla. <i>Taideteokset, joita oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskee</i>	10
II luku. Erityiset säännökset	10
3 artikla. <i>Vähimmäishinta</i>	10
4 artikla. <i>Korvausosuudet</i>	11
5 artikla. <i>Laskentaperuste</i>	12
6 artikla. <i>Jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetut</i>	12
7 artikla. <i>Kolmansien maiden kansalaisten oikeus jälleenmyyntikorvaukseen</i>	13
8 artikla. <i>Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden voimassaoloaika</i>	14
9 artikla. <i>Oikeus saada tietoja</i>	14
III luku. Loppusäännökset.....	14
10 artikla. <i>Ajallinen soveltaminen</i>	14
11 artikla. <i>Tarkistaminen</i>	15
12 artikla. <i>Täytäntöönpano</i>	15
13 artikla. <i>Voimaantulo</i>	15
4. Esityksen vaikutukset	15
4.1. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	15
4.2. Vaikutukset viranomaistoimintaan	16
4.3. Taloudelliset vaikutukset	16
5. Asian valmistelu.....	17
5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto.....	17
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	17
5.3. Riippuvuus muista esityksistä.....	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	18
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	22

3. Voimaantulo.....	22
4. Suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys	22
LAKIEHDOTUS	24
Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta.....	24
LIITE	26
RINNAKKAISTEKSTI	26
Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta.....	26

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Tekijänoikeuslainsäädännön keskeisin tavoite on tukea henkistä luomistyötä sen kaikissa eri muodoissa. Tunnustamalla tekijöille oikeuden määrätä teostensa hyväksikäytöstä yhteiskunta kannustaa luovaa toimintaa.

Kulttuurihyödykkeiden tuotannon ja saatavuuden turvaaminen luo pohjaa kansalliselle kulttuurille ja yhteiskunnan kehitykselle. Tekijänoikeus suojaa kirjallisia ja taiteellisia teoksia, kuten kaunokirjallisia ja selittäviä teoksia, sävellys- ja näyttämöteoksia, elokuvateoksia, valokuvateoksia ja muita kuvataiteen teoksia sekä rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita.

Tekijänoikeus tuottaa tekijälle sekä taloudellisia että moraalisia oikeuksia. Taloudelliset oikeudet koostuvat tekijän yksinomaisesta oikeudesta määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käännoksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekoa käyttäen.

Voimassa oleva tekijänoikeuslaki (404/1961) on vuodelta 1961. Vuonna 1995 tekijänoikeuslakiin otettiin säännökset tekijän oikeudesta korvaukseen kuvataiteen teosten jälleenmyynnistä (446/1995). Jälleenmyyntikorvauksen säätämistä pidettiin perusteltuna, koska näin voitiin turvata tekijälle ja hänen oikeudenomistajilleen osuus teosten hyödyntämisestä taidekaupassa. Jälleenmyynti on kuvataiteen teosten tyypillinen käyttötapa, joka laajentaa usein teosten käyttäjäpiiriä ja yleisöä.

Kuvataiteen teosten myynnistä maksettava korvaus koskee ainoastaan tapauksia, joissa tekijä on ensimmäisen kerran pysyvästi luovuttanut teoksensa ja teos myydään julkisesti esimerkiksi taidehuutokaupassa tai muutoin ammattimaisesti.

Ensimmäisenä kuvataiteen teosten jälleenmyyntikorvauksesta on säädetty Ranskan tekijänoikeuslaissa vuonna 1920, ja nykyään vastaavia säännöksiä on voimassa useissa kymmenissä valtioissa.

Euroopan unionissa jälleenmyyntikorvaus on toteutettu Belgiassa, Espanjassa, Italiassa

Luxemburgissa, Portugalissa, Ruotsissa, Saksassa, Suomessa ja Tanskassa. Uusista Euroopan unionin jäsenvaltioista siitä on säädetty Latviassa, Liettuaissa, Puolassa, Slovakiassa, Tšekin tasavallassa, Unkarissa ja Mrossa.

Tekijänoikeudellisesta jälleenmyyntikorvauksesta on säädetty myös Islannissa. Norjassa voimassa oleva kuvataiteen jälleenmyyntiä koskeva järjestely perustuu julkisoikeudelliseen lainsäädäntöön.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Säännökset jälleenmyyntikorvauksesta ovat tekijänoikeuslain 2 b luvussa. Suomessa kuvataiteen teosten ammattimaisesta ja julkisesta jälleenmyynnistä tekijällä on oikeus saada 5 prosenttia myydyin teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Säännökset tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 1995.

Kuvataiteen teosten ammattimaista ja julkista jälleenmyyntiä harjoittavat taidehuutokaupat ja taidegalleriat sekä muut elinkeinonharjoittajat, joiden toimintaan kuuluu taidekauppa. Myös näyttelyissä ja muissa vastaavissa yhteyksissä tapahtuva taidekauppa on laissa tarkoitettua julkista taidekauppaa.

Säännökset jälleenmyyntikorvauksesta eivät koske ensimyyntejä vaan ainoastaan tekijän omistuksestaan luovuttamien teosten jälleenmyyntiä. Korvausta ei siten makseta esimerkiksi tapauksessa, jossa galleria myy kuvataiteen teoksen taiteilijan lukuun. Jälleenmyyntikorvaus ei koske myöskään tilannetta, jossa avio-oikeuden, perinnön tai testamentin nojalla teoksen omistukseensa saanut myy aiemmin luovuttamattoman teoksen. Yksityisten välinen kauppa on jälleenmyyntikorvausta koskevan sääntelyn ulkopuolella.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on voimassa tekijänoikeudellisen suoja-ajan.

Oikeus korvaukseen on henkilökohtainen ja luovuttamaton. Oikeuden henkilökohtaisuus tarkoittaa sitä, että oikeutta ei saa ulosmitata tekijältä itseltään eikä siltä, jolle oikeus on siirtynyt avio-oikeuden, perinnön tai

testamentin nojalla. Sen sijaan tekijän tai tämän oikeudenomistajien saamat korvaukset ovat ulosmitattavissa ja oikeudenhaltija itse voi käyttää niitä haluamallaan tavalla.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on luovuttamaton, toisin sanoen oikeutta ei voida myydä tai muuten luovuttaa kolmannelle esimerkiksi lahjoittamalla tai vaihtamalla.

Oikeuteen saada jälleenmyyntikorvaus sovelletaan, kuten muuhunkin tekijänoikeuteen, tekijänoikeuslain 41 §:n mukaan avio-oikeutta, perintöoikeutta ja testamenttia koskevia säännöksiä. Oikeus korvaukseen voi siten periytyä tai siirtyä kolmannelle osituksessa tai testamentilla.

Jälleenmyyntikorvaus koskee tekijänoikeuslain 1 §:ssä ja 2 b luvun säännöksissä tarkoitettua kuvataiteen teosta. Tekijänoikeuslaissa ei kuvataiteen teosta ole määritelty tarkemmin. Jälleenmyyntikorvausta koskevan hallituksen esityksen (HE 287/1994 vp) perusteluissa todettiin, että oikeus koskee tekijänoikeudellisesti suojattuja maalaus-, kuvanveisto-, piirros- ja tekstiilitaitteen sekä grafiikan teoksia, installaatioita, videotaideteoksia sekä muita vastaavia teoksia.

Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenmyynnistä eikä sellaisten taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteiden jälleenmyynnistä, joita on valmistettu useita samanlaisia kappaleita. Sen sijaan taidekäsityön ja taideteollisuuden uniikkituotteet ovat korvauksen piirissä. Jälleenmyyntikorvausta koskevan sääntelyn ulkopuolelle jäävät siten taidekäsityön ja taideteollisuuden sarjatuotanto sekä rakennustaiteen tuotteet.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy, kun kuvataiteen teos myydään. Lain esitöissä on täsmennetty, että korvauksen maksamiselvöllisyyden laukaiseva tekijä on ensimmäisen jälkeinen myynti. Jos teoksen pysyvä luovutus ei ole tapahtunut tekijän elinäkänä, syntyy oikeus korvaukseen kuvataiteen teoksen tulevasta jälleenmyynneistä silloin, kun teoksen omistusoikeuden perintönä, osituksessa tai testamentilla saanut luovuttaa aiemmin luovuttamattoman teoksen.

Jälleenmyyntikorvauksen perii suomalaisia tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on tähän tehtävään hyväksynyt määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Tekijän oikeus korvaukseen raukeaa, jollei sitä kos-

kevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty järjestölle kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona teoksen myynti tapahtui.

Opetusministeriön järjestön hyväksymistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opetusministeriö voi päätöksensä asettaa ehtoja hyväksymisen edellytykseksi sekä antaa järjestölle tarkempia ohjeita korvauksen perinnästä ja varojen käytämisestä. Jollei järjestö noudata annettuja määräyksiä taikka anna valvonnassa tarpeellisia tietoja opetusministeriölle, ministeriö voi peruuttaa järjestöä koskevan hyväksymisen.

Opetusministeriön päätöksellä korvauksen periväksi järjestöksi on hyväksytty Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry (jäljempänä Kuvasto ry). Jälleenmyyntikorvauksen voi pätevästi suorittaa vain Kuvasto ry:lle. Kuvasto ry tilittää keräämänsä korvauksen oikeudenhaltijoille, myös niille, jotka eivät ole järjestön jäseniä tai asiakkaita.

Järjestön hyväksyminen opetusministeriön päätöksellä ja ministeriön harjoittama valvonta on perusteltua asiaan liittyvien julkisten etujen vuoksi. Järjestön on muun muassa noudatettava tasapuolisuutta järjestöön kuuluvien ja kuulumattomien välillä.

Niissä tapauksissa, joissa tekijältä ei jää oikeudenomistajia eikä oikeutta ole siirretty testamentilla, korvaukset voidaan lain mukaan käyttää tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin. Myös sellaisten tekijöiden ja heidän oikeudenomistajiensa osalta, joiden puolesta järjestö on kerännyt jälleenmyyntikorvauksia mutta joita ei vuosia kestäneistä etsinnöistä huolimatta löydetä, järjestö tilittää varat tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

Maksun suorittamisesta ja maksuvelvollisuuden alaisen myynnin selvittämisestä on vastuussa ammattimaisesti toimiva huutokaupanpitäjä tai taidekauppias riippumatta siitä, toimiiko hän myyjänä, välittäjänä tai muussa vastaavassa ominaisuudessa. Olennaista on, että hän harjoittaa sellaista ammatimaista ja julkista kuvataiteen myyntiä, jota 2 b luvussa tarkoitetaan. Korvausta maksetaan Suomessa myydyistä suomalaisista ja ulkomaisista taideteoksista.

Korvaus lasketaan kuvataiteen teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Taloudellisesti merkittävintä on välittäjien toimes-

ta, esimerkiksi huutokaupoissa, tapahtuva jälleenmyynti.

Huutokaupassa myyntihintana pidetään niin kutsuttua vasarahintaa, josta jälleenmyyntikorvaus lasketaan. Vasarahintaan sisältyy välittäjän myyntiprovisio, joka on 12–15 prosenttia esineen myyntihinnasta. Vasarahintaan lisätään myös huutomaksu, joka on 12–14 prosenttia viimeisestä tarjouksesta. Sekä myyntiprovisiosta että huutomaksusta suoritetaan arvonlisävero, jota ei kuitenkaan oteta huomioon jälleenmyyntikorvausta laskettaessa. Itse taideteoksen hintaan ei kohdistu välittäjän maksamaa arvonlisäveroa, koska välittäjä ei missään vaiheessa omista taideteosta, vaan taideteos siirtyy suoraan myyjän omistuksesta ostajan omistukseen.

Ammattimainen taidemyyjä yleensä ostaa taideteoksen omistukseensa. Tästä syystä jälleenmyyntikorvausta laskettaessa myyntihinta muodostuu taidekaupassa eri tavalla kuin huutokaupassa. Kun teos jälleenmyydään, myyntihintaan sisältyy 22 prosentin arvonlisävero. Tämä arvonlisävero vähennetään myyntihinnasta ennen jälleenmyyntikorvauksen laskemista. Taidemyynnissä ostajalta ei peritä huutomaksua vastaavaa maksua. Myyntihintaan sisältyy kuitenkin usein myyntiprovisio.

Myyjällä on velvollisuus antaa vuosittain selvitys teosten myynnistä korvauksen perintää hoitavalle järjestölle. Lisäksi järjestöllä on oikeus vaatia myyjältä tilityksen oikeellisuuden tarkistamiseksi tarpeelliset tiedot enintään tilitysvuotta edeltäneiltä kolmelta kalenterivuodelta.

Korvaus peritään vain niistä myyneistä, jotka tehdään sen jälkeen, kun teos on ensimmäisen kerran pysyvästi luovutettu pois tekijän hallinnasta tai lähipiiristä.

Tekijänoikeuslain 27 §:n 2 momentin mukaan teoksen kappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuden luovutus. Jos tekijä on esimerkiksi testamentannut teoksen kappaleen muulle kuin perilliselleen, oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy tekijän oikeudenomistajille vasta silloin, kun testamentinsaaja ensimmäisen kerran myy tai muuten pysyvästi luovuttaa testamentilla saamansa aiemmin luovuttamattoman teoksen. Tekijän oikeudenomistajan tekijän kuoleman jälkeen tekemä luovutus rinnastetaan

siten tekijän elinaikanaan tekemään luovutukseen.

On myös mahdollista, että tekijä on testamentilla luovuttanut testamentinsaajalle teoksen kappaleen lisäksi oikeuden jälleenmyyntikorvaukseen tämän teoksen ja mahdollisesti myös muiden teostensa jälleenmyyneistä tai pelkän oikeuden jälleenmyyntikorvauksiin tekemiensä kuvataiteen teosten jälleenmyyneistä.

2.2. Kansainvälinen suoja

Tekijänoikeuden keskeisin kansainvälinen sopimus on Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (SopS 79/1986) vuodelta 1886 (jäljempänä Bernin sopimus). Bernin sopimuksen 14ter artiklaan otettiin vuonna 1948 jälleenmyyntikorvausta koskevat määräykset. Niiden mukaan taide-teosten sekä kirjailijoiden ja säveltäjien alkuperäisten käsikirjoitusten osalta tekijällä – tai hänen kuoltuaan, kansallisessa lainsäädännössä määrättyillä henkilöillä tai laitoksilla – on luovuttamaton oikeus osuuteen teosten sellaisten myyntien tuotosta, jotka tapahtuvat tekijän luovutettua teoksensa ensimmäisen kerran.

Bernin sopimuksessa oikeus jälleenmyyntikorvaukseen ei ole tekijälle kuuluva vähimmäisoikeus, vaan sopimuksen jäsenvaltiot voivat vapaasti valita, tunnustetaanko korvausoikeus kansallisessa lainsäädännössä. Jälleenmyyntikorvaukseen ei sovelleta kansallista kohtelua, vaan oikeus korvaukseen pohjautuu vastavuoroisuuteen. Bernin sopimuksen perusteella oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen voidaan vaatia toisesta sopimusvaltiosta ainoastaan, jos tekijän oman maan lainsäädännössä myönnetään tällainen suoja ja toisessa sopimusvaltiossa on säännökset tästä oikeudesta. Suoja myönnetään tällöin sen sopimusvaltion lainsäädännön laajuudessa, jossa suojaa vaaditaan.

Bernin sopimuksen 14ter artikla sisällytettiin sellaisenaan myös Bernin sopimuksen vuonna 1971 tarkistettuun tekstiin, jonka Suomi saattoi osaltaan voimaan 11 päivänä heinäkuuta 1986 annetulla lailla (770/1986).

Kun Suomen tekijänoikeuslakiin vuonna 1995 otettiin säännökset jälleenmyyntikorvauksesta, Suomi oli jo Euroopan yhteisön jäsen. Yhteisön piirissä oli vastikään tutkittu

kansalaisuuteen perustuvien suojamuotojen suhdetta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 12 artiklassa (ETA-sopimuksen 6 artikla) säädettyyn syrjimättömyysperiaatteen jäsenvaltioiden kansalaisten kesken. Euroopan yhteisön tuomioistuimen päätöksestä niin sanotussa Phil Collins -tapauksessa (C92/92, C326/92) ilmenee, että jäsenvaltiossa ei voida evätä toisten jäsenvaltioiden kansalaisilta suojaa vetoamalla kansallisessa laissa mahdollisesti olevaan vastavuoroisuusedellytykseen. Periaate ulottuu ETA-sopimuksessa olevan syrjimättömyysperiaatteen mukaan myös ETA-maiden kansalaisiin.

Tästä syystä katsottiin olevan selkeintä ulottaa jälleenmyyntikorvauksen soveltaminen ETA-maiden kansalaisiin säätämällä nimenomaisesti suojan myöntämisestä ilman vastavuoroisuusedellytystä. Säännös otettiin tekijänoikeuslain 63 §:n 3 momenttiin.

Tällä ei kuitenkaan tarkoitettu sitä, että Suomi poikkeaisi siitä Bernin sopimuksen 14ter artiklan yleisestä lähtökohdasta, että suojaa yleisesti myönnetään vastavuoroisuuden perusteella.

Kun Euroopan unionin piirissä on tarkoituksena jäsenmaissa tapahtuvan jälleenmyyntikorvausdirektiivin kansallisen voimaansaatamisen jälkeen ryhtyä soveltamaan vastavuoroisuusperiaatetta unionin laajuisesti, on edelleen selkeintä, että myös Suomen tekijänoikeuslain kansainvälistä soveltamista koskeviin säännöksiin lisätään nimenomainen säännös siitä, että muihin kuin ETA-maiden kansalaisiin sovelletaan vastavuoroisuutta. Asiaa käsitellään jäljempänä direktiivin 7 artiklan 2 kohdan yhteydessä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Jälleenmyyntikorvausdirektiivi ja sen voimaansaatamisen edellyttämät lainsäädännön muutokset

3.1.1. Yleistä

Euroopan unionissa ensiaskleet jälleenmyyntikorvausta koskevaksi direktiiviksi otettiin vuoden 1990 työohjelmassa. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi annettiin kuitenkin vasta syyskuussa 2001.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2001/84/EY) alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen annettiin 27 päivänä syyskuuta 2001 ja julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 13 päivänä lokakuuta 2001 (jäljempänä jälleenmyyntikorvausdirektiivi tai direktiivi). Direktiivin noudattamisen edellyttämät kansallisen lainsäädännön muutokset on direktiivin mukaan saatettava voimaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2005.

Euroopan yhteisön harmonisoitu lainsäädäntö sisältää yhteensä seitsemän tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa direktiiviä. Näihin kuuluvat tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa (91/250/ETY), vuokraus- ja lainausoikeuksia sekä tiettyjä tekijänoikeuden lähioikeuksia (92/100/ETY), satelliitti- ja kaapelilähetyksiä (93/83/ETY), suoja-aikaa (93/98/ETY), tietokantoja (96/9/EY) sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamista tietoyhteiskunnassa (2001/29/EY) koskevat direktiivit.

Vuonna 2004 hyväksyttiin teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva direktiivi (2004/48/EY), jonka tarkoituksena on harmonisoida aineettomien oikeuksien täytäntönpäätöksen tehostamista koskevat jäsenvaltioiden säännökset.

Jälleenmyyntikorvausdirektiivi on järjestyksessä seitsemäs puhtaasti tekijänoikeuden alan direktiivi. Toisin kuin aiemmin samana vuonna annettu laaja-alainen tekijöitä ja lähioikeuksien haltijoita koskeva tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi, jälleenmyyntikorvausdirektiivi on kapea-alainen, yhtä oikeudenhaltijaryhmää koskeva direktiivi.

Jälleenmyyntikorvausdirektiivin tarkoituksena on taata alkuperäisen kuvataideteoksen tekijälle henkilökohtainen ja luovuttamaton oikeus saada taloudellista hyötyä teoksen toistuvasta jälleenmyynnistä.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen merkitsee kuvataiteen teoksen tekijälle mahdollisuutta saada taloudellista hyötyä uniikkiteoksensa myynnistä, kuten muut tekijät hyötyvät teostensa toistuvasta käytöstä.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on direktiivin johdantokappaleen 4 mukaan tekijänoikeuden erottamaton osa ja olennainen tekijöille kuuluva oikeus. Tällaisen oikeuden säätäminen kaikissa jäsenvaltioissa vastaa tarpeeseen taata kuvataiteen teosten luojille

riittävä ja yhtenäinen suojan taso.

Euroopan unionin 25 jäsenvaltiosta yhdeksänsätoista on kansallisia säännöksiä jälleennyntikorvauksesta. Voimassaolevissa eri jäsenvaltioiden jälleennyntikorvausta koskevilla säännöksissä on kuitenkin erilaisia piirteitä niissä tarkoitettujen teosten, korvaukseen oikeutettujen henkilöiden, sovellettavien prosentiosuuksien, korvaukseen oikeutavien myyntitapahtumien sekä korvausten las kentaperusteiden kohdalla. Nämä erot vaikuttavat huomattavasti sisämarkkinoiden kilpailuympäristöön ja johtavat kilpailun vääristymiseen sekä myynnin siirtämiseen muualle yhteisössä.

Direktiivin mukaan ei kuitenkaan ole tarpeellista poistaa sellaisia eroja tai estää sellaisten erojen syntymistä, joiden ei voida olettaa vaikuttavan vahingoittavasti sisämarkkinoiden toimintaan.

Direktiivissä asetetut velvoitteet ovat näin ollen sekä toissijaisuusperiaatteen että suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Johdantokappaleen 15 mukaan jäsenvaltioiden lainsäädännön eroihin on tarpeen puuttua yhdenmukaistamistoimin aloilla, joilla nämä erot saattavat aiheuttaa tai ylläpitää vääristyneitä kilpailuolosuhteita.

Talous- ja sosiaalikomitea on vuonna 1996 direktiiviehdotuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että säännöksillä luodaan yhdenmukaistettu kehys, joka edistää modernin taiteen ja nykytaiteen markkinoiden sujuvaa toimintaa Euroopan unionissa. Jälleennyntikorvaus edistää komitean mukaan myös taidealan tuotannon kehitystä.

Direktiivin johdantokappaleessa 20 on todettu, että jäsenvaltioissa olisi annettava e-hokkaat säännökset, jotka perustuvat kansallisella tasolla oikeudesta jälleennyntikorvaukseen saatuihin kokemuksiin.

Johdantokappaleessa 21 on todettu, että jälleennyntikorvausdirektiivin piiriin kuuluvat taideteosryhmät on yhdenmukaistettava.

Modernin taiteen ja nykytaiteen sisämarkkinat kansainvälistyvät nykyään entistä nopeammin uuden talouden vaikutuksesta. Tähän vaikuttaa myös se, että vain harvassa Euroopan unionin ulkopuolisessa maassa tunnustetaan tekijöille oikeus jälleennyntikorvaukseen.

3.1.2. *Direktiivin sisältö*

I luku. **Soveltamisala**

1 artikla. *Jälleennyntikorvausta koskevan oikeuden sisältö*

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että alkuperäisen taideteoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus saada jälleennyntikorvauksena osuus teoksen sellaisesta jälleennyynnistä saaduista hinnoista, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran.

Oikeutta jälleennyntikorvaukseen ei voida luovuttaa edelleen kolmannelle, mutta se voi siirtyä tekijän kuoleman johdosta perintöä koskevien säännösten nojalla, kuten muut tekijänoikeuteen kuuluvat taloudelliset oikeudet. Direktiivin johdantokappaleessa 27 on todettu, ettei direktiivillä puututa jäsenvaltioiden perintöoikeuteen. Tekijänoikeuden haltijan oikeudenomistajilla on täysi oikeus jälleennyntikorvaukseen tekijän kuoleman jälkeen.

Avio-oikeuteen, perintöön tai testamenttiin perustuvaa kuvataiteen teoksen omistusoikeuden luovutusta ei pidetä direktiivin mukaisena ensiluovutuksena. Vasta kun tällainen luovutuksensaaja myy teoksen ensimmäisen kerran, sen jälkeen tapahtuva jälleennynti on korvauksen piirissä.

Oikeudesta korvaukseen ei voida myöskään luopua, ei edes etukäteen. Säännös viittaa oikeuden luovuttamattomuuden siihen osaan, joka koskee tekijän suhdetta korvauksen maksamisesta vastuussa olevaan tahoon.

Artiklan 2 kohdan mukaista jälleennyntikorvausta sovelletaan kaikkeen jälleennyntiin, johon osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidemarkkinoiden ammattilaisia. Näitä ovat direktiivin mukaan muun muassa huutokauppakamarit, taidegalleriat ja taidekauppiaat yleensä. Säännös ei ole tyhjentävä, vaan artiklassa mainitut ovat esimerkkejä direktiivissä taidemarkkinoiden ammattilaisina pidetyistä tahoista.

Johdantokappaleessa 18 todetaan erityisesti, että oikeus jälleennyntikorvaukseen ei koske yksityisten henkilöiden välisiä myyntejä, joihin ei osallistu taidemarkkinoiden ammattilaisia.

Myös museot voivat periaatteessa olla di-

rektiivin mukaisesti taidemarkkinoiden ammattilaisia. Johdantokappaleessa todetaan kuitenkin, ettei oikeutta pitäisi laajentaa tapauksiin, joissa jälleenmyynti tapahtuu yksityishenkilöltä voittoa tuottamattomille, yleisölle avoinna oleville museoille.

Taidemarkkinoilla satunnaisesti toimivien tahojen ammattimaisuuden arviointiin direktiivi ei anna ohjetta. Se, milloin yksityistä kuvataiteen teosten keräilijää, joka on ryhtynyt myymään kokoelmissaan olevia teoksia, olisi pidettävä taidemarkkinoiden ammattilaisena, on ratkaistava kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Artiklan 3 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä vähemmän kuin kolme vuotta ennen tätä jälleenmyyntiä ja jossa jälleenmyyntihinta on enintään 10 000 euroa. Johdantokappaleessa 18 säännöstä on perusteltu sellaisten taidegallerioiden erityistilanteella, jotka hankkivat teokset suoraan tekijöiltä. Johdantokappaleen mukaan myös taiteilijan edut olisi otettava huomioon rajoittamalla tällä tavalla jälleenmyyntiin tulevien teosten myyntihintaa.

Artiklan 4 kohdan mukaan korvauksen suorittamisesta on vastuussa myyjä. Jäsenvaltiot voivat direktiivin mukaan myös säätää, että 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä joku muu kuin myyjä on yksin tai yhdessä myyjän kanssa velvollinen maksamaan korvauksen.

Johdantokappaleessa 25 on tarkennuksena todettu, että myyjänä pidetään sitä henkilöä tai yritystä, jonka nimissä myynti tapahtuu.

Tekijänoikeuslaki. Lain mukaan oikeus jälleenmyyntikorvaukseen koskee julkista ja ammattimaista jälleenmyyntiä ja oikeus syntyy, kun kuvataiteen teos myydään.

Yleensä teoksen ensimmäisenä myyjänä on teoksen tekijä. Vakiintuneen laintulkinnan mukaan oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy myös silloin, kun teoksen omistusoikeuden esimerkiksi perinnöksi saanut henkilö myy aiemmin luovuttamattoman teoksen. Oikeuden syntymisajankohtaa koskevaa lain säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi tämän mukaisesti.

Tekijänoikeuslakia ehdotetaan edelleen d-

rektiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti täsmennettäväksi siten, että jälleenmyyntikorvaus koskisi kaikkea kuvataiteen teoksen jälleenmyyntiä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Ehdotettu soveltamisalaa koskeva muutos vaikuttaa jälleenmyyntikorvauksen alaisten jälleenmyyntien piiriin sekä korvauksen maksamisesta vastuussa oleviin tahoihin.

Tekijänoikeuslakia ehdotetaan direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti edelleen muutettavaksi niin, ettei oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen voisi luopua missään vaiheessa sen syntymisen jälkeen. Näin ollen direktiivissä olevaa tarpeetonta täsmennystä "edes etukäteen" ei tarvita.

Direktiivissä ei ole otettu kantaa tapauksiin, joissa teos myydään valtion rajojen yli maasta toiseen. Jälleenmyyntiä tapahtuu myös jonkin verran yhteisön sisällä jäsenvaltioiden rajat ylittäen tai jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä, myös tietoverkoissa toimivien huutokauppojen välityksellä. Suomen lain soveltamisen kannalta rajat ylittävän taideteosten välitystoiminnan osalta ratkaiseva on kuvataiteen teoksen myyntipaikka.

Tekijänoikeuslain jälleenmyyntikorvausta koskevat säännökset koskevat vain Suomessa tapahtuvaa taideteosten jälleenmyyntiä.

Niinpä tekijänoikeuslain kansainvälistä soveltamista koskeviin säännöksiin lain 8 lukuun ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös siitä, että 2 b luvun säännöksiä jälleenmyyntikorvauksesta sovelletaan Suomessa tapahtuvaan taideteosten jälleenmyyntiin.

Kansainväliseen taidekauppaan soveltuvat luonnollisesti irtaimen kauppaa koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset, joiden nojalla kauppatapahtuman mahdolliset liitynnät eri maihin ratkaistaan. Kuvataiteen teoksen jälleenmyynnissä sovelletaan sen maan lakia, jossa myyjällä on kotipaikka tai toimipaikka. Jos kauppa tapahtuu esimerkiksi pörssissä tai huutokaupassa, sovelletaan sen maan lakia, jossa pörssi sijaitsee tai huutokauppa toimitetaan (Laki kansainvälisluontoiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista 387/1964).

2 artikla. *Taideteokset, joita oikeus jälleenyntikorvaukseen koskee*

Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti jälleenyntikorvaus kohdistuu "alkuperäisiin taideteoksiin". Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa alkuperäiset taideteokset on määritelty kuvataiteen teoksiksi (englanninkielisessä direktiivitekstissä "works of graphic or plastic art"). Jotta kuvataiteen teokset olisivat alkuperäisiä, direktiivin säännöksessä edellytetään, että teokset ovat taiteilijan itsensä tekemiä tai että ne ovat alkuperäisinä taideteoksina pidettäviä kopioita.

Säännöksen keskiosaan on sisällytetty kuvataiteen teoksen määritelmä, joka kuitenkin ei ole tyhjentävä. Tämän mukaisesti kuvataiteen teoksia ovat muun muassa taulut, maalaukset, kollaasit, piirustukset, kaiverrukset, kuparipiirroksot, litografiat, veistokset, tekstiilitaide, keramiikka, lasiteokset ja valokuvat.

Direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa puolestaan määritellään se, millaisia kopioita pidetään alkuperäisinä taideteoksina. Alkuperäisinä taideteoksina pidetään taideteosten kopioita, jotka taiteilija on itse tehnyt tai jotka on tehty hänen luvallaan ja joita on rajoitettu määrä. Tällaiset kopiot ovat direktiivin mukaan yleensä taiteilijan numeroimia, signeeraamia tai muulla tavoin alkuperäisiksi merkitsemisiä.

Direktiivissä ei anneta mitään ohjetta siitä, mitä rajoitetulla määrällä tarkoitetaan. Eri aloilla tehdään teoksista enemmän tai vähemmän vakiintuneita määriä tekijän numeroimia ja signeeraamia vedoksia, joihin jälleenyntikorvaus soveltuu. Joidenkin alojen teosten, kuten graafisten teosten osalta on direktiivissä esitetty, alkuperäisiin teoksiin ja niiden kopioihin perustuva jaottelu on käytännössä vaikea toteuttaa.

Direktiivin johdantokappaleen 2 mukaisesti oikeus jälleenyntikorvaukseen koskee fyysistä teoskappaletta eli sitä välinettä tai alustaa, johon teos on sisällytetty. Kuvataiteen teos voi olla toteutettu millä tahansa tekniikalla ja mitä tahansa materiaalia käyttäen. Direktiivissä mainitut kudotut seinävaatteet (englanninkielisessä direktiivissä "tapestries", suomennettu epätarkasti "tekstiilitaide"), keramiikka ja lasitaidet ovat esimerkkejä teoksen tekemisen tekniikoista ja

materiaaleista. Direktiivi ei estä sitä, että korvausoikeutta sovelletaan myös muihin kuin säännöksessä lueteltuihin kuvataiteen teoksiin.

Tekijänoikeuslaki. Jälleenyntikorvausta koskeva tekijänoikeuslain 2 b luku koskee, kuten direktiivikin, kuvataiteen teoksia. Kuvataiteen teos on myös yksi lain 1 §:ssä tekijänoikeuden kohteena mainituista teoskategorioista. Kuvataiteen teoksiin sisältyvät kaikki direktiivin 2 artiklan esimerkkiluettelossa mainitut kuvataiteen teosryhmät. Jälleenyntikorvausta sovelletaan myös muihin kuvataiteen teosryhmiin. Esimerkkejä tällaisista ovat jälleenyntikorvausta koskevan hallituksen esityksen perusteluissa mainitut videoteokset ja installaatiot. Installaatiot ja videoteokset ovat korvausoikeuden säätämistä lähtien olleet korvauksen piirissä, mutta käytännössä niistä ei ole kerätty jälleenyntikorvausta. Direktiivi sallii näiden kuvataiteen teosryhmien säilyttämisen korvauksen piirissä.

Tekijänoikeuslain 26 i §:n mukaisesti jälleenyntikorvaus ei koske rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenyntiä eikä myöskään sellaisten taidekäsityön tai taideteollisuuden tuotteiden jälleenyntiä, joista on valmistettu useita samanlaisia kappaleita.

Esityksessä ehdotetaan, että valokuvateokset tulisivat jälleenyntikorvauksen piiriin. Valokuvateos on tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisesti yksi kuvataiteen teosten ryhmistä. Myös taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteiden jälleenyntistä tulisi suorittaa korvaus, jos ne ovat kuvataiteen teoksina pidettävien teosten kappaleita ja jos muut lain edellytykset täyttyvät.

II luku. **Erityiset säännökset**

3 artikla. *Vähimmäishinta*

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tehtävänä on vahvistaa vähimmäismyyntihinta, josta alkaen 1 artiklassa tarkoitetusta mynnistä maksetaan jälleenyntikorvaus.

Artiklan 2 kohdassa on säädetty, ettei vähimmäismyyntihinta saa missään tapauksessa olla suurempi kuin 3 000 euroa.

Direktiivin säännökset mahdollistavat, että korvaus jätetään perimättä silloin, kun myyn-

ti tapahtuu vähimmäishintaa alhaisemmalla hinnalla. Näin voidaan välttää sellaiset perimis- ja hallinnointikulut, jotka ovat suhteetomia verrattuna taiteilijan saamaan etuun.

Suomen taidemarkkinat ovat muiden pohjoismaiden taidemarkkinoiden tavoin pienet ja jälleenmyynti tapahtuu usein muuta Eurooppaa matalamilla hinnoilla. Direktiivin käsittelyssä Suomi, Ruotsi ja Tanska vaativat, että jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus asettaa kansallisessa lainsäädännössään yhteisön vähimmäishintaa alempia vähimmäishintoja.

Kansallisesti määritettävillä vähimmäishinnoilla voidaan edistää myös uusien taiteilijoiden etuja. Johdantokappaleessa 22 on arvioitu, etteivät tällaiset kansalliset säännökset korvausten pienuuden vuoksi merkittävästi vaikuttaisi sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslaissa ehdotetaan direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäväksi jälleenmyyntikorvauksen alaisen taideteosten vähimmäismyyntihinnasta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vähimmäishinnaksi vahvistettaisiin nykyisin käytössä oleva myyntihinta, joka arvo lisäverottomana on 255 euroa.

Tanskassa vastaavaksi vähimmäismyyntihinnaksi on tarkoitettu vahvistaa 260 euroa vastaava Tanskan kruunun määräinen myyntihinta. Ranskassa jälleenmyyntikorvauksen alaisen kuvataiteen teosten vähimmäismyyntihinnaksi on ehdotettu 250 euroa. Saksassa vähimmäismyyntihinta on tähän saakka ollut vain 50 euroa. Nyt ehdotettavan vähimmäismyyntihinnan tasoa voidaan siten pitää eurooppalaisessa vertailussa perusteltuna.

4 artikla. *Korvausosuudet*

Johdantokappaleen 23 mukaan jäsenvaltioiden jälleenmyyntien korvausprosentiosuudet eroavat huomattavasti toisistaan. Yhteisön sisämarkkinoiden tehokas toiminta edellyttää, että yhtenäiset korvausprosentiosuudet vahvistetaan mahdollisimman laajasti. Alkuperäisten taideteosten markkinoilla vallitsevien erilaisten etujen yhteensovittamiseksi olisi direktiivin johdantokappaleen 24 mukaan toivottavaa luoda hintaluokittain asteittain alenevien prosentiosuuksien asteikko.

Edelleen johdantokappaleen 24 mukaan asettamalla korvausprosentit hintaluokittain minimoidaan myynnin toisaalle siirtymisen ja jälleenmyyntikorvauksia koskevan yhteisölainsäädännön kiertämisen riskit. Direktiivin 4 artiklassa säädetään jälleenmyyntikorvauksen määrästä ja siitä, miten korvaus lasketaan.

Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan korvaus lasketaan taideteoksen myyntihinnasta seuraavasti: korvaus on 4 prosenttia siitä osasta taideteoksen myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa; b alakohdan mukaan 3 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 50 000,01—200 000 euroa; c alakohdan mukaan 1 prosentti siitä osasta myyntihintaa, joka on 200 000,01—350 000 euroa; d alakohdan mukaan 0,5 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 350 000,01—500 000 euroa ja e alakohdan mukaan 0,25 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Korvauksen kokonaismäärä saa kuitenkin olla enintään 12 500 euroa. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisen 4 prosentin prosenttiosuudella laskettuna enimmäismäärä tulisi maksettavaksi 2 miljoonan euron myyntihinnasta ja artiklan 2 kohdan mukaisella 5 prosentin prosenttiosuudella laskettuna 1 800 000 euron myyntihinnasta.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat 1 kohdassa säädetyistä poiketen soveltaa 5 prosentin korvausosuutta 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun enintään 50 000 euron myyntihinnan osuuteen. Poikkeus on säädetty niiden jäsenvaltioiden tarpeisiin, joissa jälleenmyyntikorvausjärjestelmä on jo voimassa ja joiden taidemarkkinat ovat verrattain pienet.

Selventävästi on artiklan 3 kohdassa todettu, että jos vahvistettu vähimmäismyyntihinta on vähemmän kuin 3 000 euroa, jäsenvaltion on myös vahvistettava alle 3 000 euron myyntihintaan sovellettava korvausosuus, jonka on oltava vähintään 4 prosenttia.

Tällä pyritään varmistamaan, etteivät jäsenvaltiot määrää yhteisön vähimmäishinnan sekä itse kansallisesti vahvistamansa alemman vähimmäishinnan osalta jälleenmyyntikorvauksen prosenttiosuutta 4 prosenttia pienemmäksi. Säännöksestä seuraa myös se, etteivät jäsenvaltiot voi säätää asiasta myöskään niin, että vähimmäishinnan alittavan myynti-

hinnan osuudesta ei lainkaan maksettaisi korvausta. Taideteoksen myyntihinnan ylittäessä yhteisön vähimmäismyyntihinnan 3 000 euroa tai 4 artiklan 2 kohdan nojalla kansallisesti vahvistetun muun vähimmäishinnan jälleemyntikorvaus olisi laskettava koko myyntihinnalle eikä vain tämän vähimmäismäärän ylittävälle myyntihinnan osalle.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvausosuudet vahvistetaan direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa esitetyn asteikon mukaisesti. Artiklan 2 kohdan mukaisesti 5 prosentin korvausosuus säilytetään kuitenkin siinä myyntihinnan osuudessa, joka on enintään 50 000 euroa.

Jälleemyntikorvaukset pienenevät direktiivin korvausosuuksien uudesta laskutavasta johtuen, sillä voimassaoleva laki takaa taiteilijoille 5 prosentin korvauksen taideteoksen myyntihinnasta. Direktiivin mahdollistamasta 5 prosentin korvausosuuden säilyttämisestä siinä myyntihinnan osuudessa, joka on enintään 50 000 euroa, kuitenkin seuraisi, että direktiivi aiheuttaisi korvaustason laskua vain tätä kalliimpien taideteosten myyntien osalta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että korvauksen kokonaismäärä voi olla enintään 12 500 euroa.

5 artikla. *Laskentaperuste*

Artiklan mukaan 3 ja 4 artiklassa tarkoitetut myyntihinnat ovat verottomia hintoja.

Direktiivin johdantokappaleessa 20 on todettu, että on aiheellista laskea jälleemyntikorvaus prosenttiosuutena myyntihinnasta eikä teosten lisäarvon perusteella, jos niiden alkuperäinen arvo on noussut. Mikäli korvaus laskettaisiin vain taideteoksen hankinta- ja myyntiajankohdan välissä saaman lisäarvon perusteella, olisi korvauksen laskentaperuste erittäin epävarma. Todellisen lisäarvon määrittäminen on useimmissa tapauksissa hyvin vaikeata.

Tekijänoikeuslaki. Artikla ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

6 artikla. *Jälleemyntikorvaukseen oikeutetut*

Artiklan 1 kohdan mukaan jälleemynti-

korvaus on maksettava teoksen tekijälle ja, jollei 8 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, tekijän kuoleman jälkeen hänen oikeudenomistajilleen.

Direktiivin 8 artiklan 2 kohta antaa niille jäsenvaltioille, joissa ei vielä ole säädetty jälleemyntikorvauksesta, mahdollisuuden siirtymäkauden aikana olla soveltamatta jälleemyntikorvausta tekijän kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti direktiivissä ei määritellä tekijän oikeudenomistajia, vaan asia ratkaistaan jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön nojalla.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää 1 artiklassa tarkoitetun korvauksen pakollisesta tai vapaaehtoisesta yhteisestä hallinnoinnista.

Johdantokappaleessa 28 on todettu, että jäsenvaltioiden tehtävänä on säännellä jälleemyntikorvausoikeuden käyttöä ja erityisesti sen hallinnointia. Direktiivissä on siten selvästi huomioitu monet erilaiset tavat, joilla jälleemyntikorvausoikeus voidaan jäsenvaltioissa toteuttaa.

Mainitun johdantokappaleen mukaan yhtenä mahdollisuutena on, että hallinnoinnista vastaa yhteinen perintää hoitava järjestö. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että järjestö toimii avoimesti ja tehokkaasti. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että korvaukset peritään ja tuloutetaan niille tekijöille, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Direktiivillä ei rajoiteta korvausten perimistä ja tulouttamista koskevia jäsenvaltioiden järjestelyjä.

Viitaten tällaisiin jälleemyntikorvauksen yhteisestä hallinnoinnista annettuihin säännöksiin johdantokappaleessa 30 on erityisesti korostettu, että jäsenvaltioissa olisi luotava asianmukaiset menettelyt myyntitapahtumien seuraamiseksi, jotta voidaan käytännössä varmistaa, että oikeutta jälleemyntikorvaukseen sovelletaan jäsenvaltioissa tehokkaasti.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslain mukaan oikeus korvaukseen on tekijällä ja tekijän kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajilla.

Kuvataiteen teoksen tekijä on se, joka on luonut teoksen yksin tai yhdessä toisen kanssa. Tekijä ei voi luovuttaa oikeuttaan jälleemyntikorvaukseen, minkä vuoksi kor-

vaus maksetaan aina teoksen tekijälle ja tekijän kuoltua hänen oikeudenomistajilleen.

Suomessa voimassa oleva jälleenyntikorvausjärjestelmä perustuu korvauksen pakolliseen yhteiseen hallinnointiin. Jälleenyntikorvauksen hallinnointia on hoitanut vuodesta 1995 lähtien opetusministeriön tehtävään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan hyväksymä tekijöitä edustava järjestö, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Opetusministeriö on antanut järjestön toimintaa varten toimintaohjeen, jonka mukaisesti järjestö on vuosittain antanut selonteon tekijänoikeuslain 2 b luvun soveltamiskäytännöstä ja jälleenyntikorvauksen hallinnoinnista. Järjestön toimintaa voidaan pitää avoimena ja tehokkaana ottaen huomioon, että taidemarkkinat ovat Suomessa verrattain pienet.

Direktiivissä ei ole säännöksiä jälleenyntikorvausoikeuden raukeamisesta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 26 k §:ssä oleva raukeamista koskeva säännös poistetaan.

Lisäksi esitetään, että järjestöä koskevia säännöksiä täsmennetään vastaamaan muita tekijänoikeuslain säännöksiä tekijänoikeudellisista oikeuksien hallinnointijärjestöistä. Näitä ehdotuksia käsitellään tarkemmin hallituksen esityksen 26 j §:ää koskevilla yksityiskohtaisissa perusteluissa.

7 artikla. Kolmansien maiden kansalaisten oikeus jälleenyntikorvaukseen

Direktiivin johdantokappaleen 29 mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää oikeudesta direktiivin mukaiseen jälleenyntikorvaukseen ensisijaisesti tekijöille, jotka ovat yhteisön kansalaisia.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan korvausoikeus on säädettävä tekijöille, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, ja heidän oikeudenomistajilleen aineellisen vastavuoroisuuden ehdolla. Oikeus myönnetään kolmansien maiden kansalaisille vain siinä tapauksessa, että tällaisessa kolmannessa maassa direktiiviä vastaava korvausoikeus myönnetään yhteisön jäsenvaltioiden kansalaisille. Lainsäädäntöjen tulee näin ollen vastata aineellisesti toisiaan.

Mainittu 7 artiklan 1 kohta sisältää, toisin kuin tekijänoikeudellinen lainsäädäntö yle-

sä, erityiset säännökset tekijän oikeudenomistajien asemasta. Suojatun kuvataiteen teoksen tekijän oikeudenomistajan on oltava sellaisen maan kansalainen, jonka osalta vastavuoroisuusedellytys täyttyy.

Artiklan 2 kohdassa on todettu, että komissio julkaisee jäsenvaltioiden toimittamien tietojen pohjalta mahdollisimman pian alustavan luettelon niistä kolmansista maista, jotka täyttävät 1 kohdassa säädetyt ehdot. Luettelo on säännöksen mukaan pidettävä ajan tasalla. Luettelo julkaistaisiin todennäköisesti Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Tällainen luettelo muodostaisi jäsenvaltioille yhtenäisen pohjan vastavuoroisuuteen perustuvan kohtelun antamiseen kolmansien maiden tekijöille ja heidän oikeudenomistajilleen.

Komissio on jakanut jäsenvaltioiden edustajille alustavan epävirallisen luettelon kesäkuussa 2004. Luettelon mukaan vastavuoroisuuden ehdon täyttäisivät seuraavat maat: Algeria, Brasilia, Bulgaria, Burkina Faso, Chile, Costa Rica, Ecuador, Filippiinit, Guinea, Irak, Islanti, Jugoslavian liittotasavalta, Kongo, Kroatia, Laos, Marokko, Madagaskar, Mali, Monaco, Norja, Norsunluurannikko, Peru, Romania, Senegal, Tunisia, Turkki, Uruguay, Vatikaanivaltio ja Venäjä.

Direktiivineuvottelujen aikana laadittujen komission asiakirjojen mukaan on mahdollista, että Euroopan yhteisön ja kolmansien maiden välille ryhdytään neuvottelemaan jälleenyntikorvausta koskevia vastavuoroisuussopimuksia. Yhteisöä sitovia vastavuoroisuussopimuksia voitaisiin tehdä vain komission aloitteesta ja neuvoston päätöksellä. Toistaiseksi ei ole selvää, tultaisiinko näin menettelemään.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat, siltä osin kun on kyse oikeudesta jälleenyntikorvaukseen, kohdella tekijöitä, jotka eivät ole jäsenvaltioiden kansalaisia mutta joiden vakinainen asuinpaikka on yhteisössä jäsenvaltiossa, samalla tavoin kuin omia kansalaisiaan. Direktiivin suomenkielisessä versiossa on virhe siltä osin, kuin siinä ei ole käännetty kokonaisuudessaan englanninkielisessä versiossa olevaa käsitettä "habitual residence", joka merkitsee vakinaista asuinpaikkaa.

Tekijänoikeuslaki. Tekijänoikeuslain 8 luvun mukaan 2 b luvussa olevia säännöksiä

sovelletaan, jos teoksen tekijä on Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai jos hänellä on vakinainen asuinpaikka tällaisessa valtiossa. Näiden valtioiden kansalaisiin jälleenyntikorvaus soveltuu ilman vastavuoroisuuden edellytystä.

Jälleenyntikorvausta koskevien säännösten kansainvälistä soveltamista ehdotetaan selvennettäväksi siten, että muista kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista peräisin olevien teosten tekijöiden osalta jälleenyntikorvaus myönnetään vain vastavuoroisuuden perusteella. Tekijän oikeudenomistajia koskevan erityissäännöksen vuoksi ehdotetaan harkittavaksi säännöstä, jonka mukaan kuolleen tekijän oikeudenomistajan on oltava sellaisen maan kansalainen, jonka osalta vastavuoroisuus toteutuu.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi selvennys siitä, että säännökset jälleenyntikorvauksesta soveltuvat vain Suomessa tapahtuvaan jälleenyntiin.

Nykyinen 63 § 3 momentin säännös lain 2 b luvun soveltamisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisiin ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

8 artikla. *Jälleenyntikorvausta koskevan oikeuden voimassaoloaika*

Artiklan 1 kohdan mukaan oikeus jälleenyntikorvaukseen on olemassa tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta annetun direktiivin 1 artiklassa määritellyn ajan. Suoja-aikadirektiivin mukaan tekijänoikeussuoja on voimassa tekijän eliniän ja 70 vuotta tämän kuolemasta.

Artiklan 2 kohdassa säädetään, että ne jäsenvaltiot, joissa oikeutta jälleenyntikorvaukseen ei direktiivin voimaan tullessa sovelleta, eivät 1 päivänä tammikuuta 2010 päättyvänä määräaikana ole velvollisia soveltamaan oikeutta jälleenyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

Artiklan 3 kohdan mukaan valtio, johon 2 kohtaa sovelletaan, voi saada tarvittaessa enintään kaksi vuotta lisäaikaa. Säännöksellä pyritään varmistamaan, että jäsenvaltion taloudelliset toimijat voivat mukautua asteittain jälleenyntikorvausjärjestelmään taloudellisen elinkelpoisuutensa säilyttäen, en-

nen kuin jäsenvaltiot ovat velvollisia soveltamaan oikeutta jälleenyntikorvaukseen taiteilijan kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajiin.

Siirtymäajan soveltaminen edellyttää komission informoimista ja ilmoitusta Euroopan parlamentille.

Tekijänoikeuslaki. Artikla ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

9 artikla. *Oikeus saada tietoja*

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että 6 artiklan nojalla korvaukseen oikeutetut henkilöt, eli tekijät tai heidän oikeudenomistajansa, voivat kolmen vuoden ajan jälleenyntinnistä vaatia 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta taidemarkkinoiden ammattilaisilta jälleenyntiin liittyvien korvausten suorittamisen turvaamiseksi tarvittavat tiedot.

Tietojen saantia koskeva aika olisi laskettava teoksen myynnistä. Tässä tapauksessa noudatetaan tekijänoikeudellisen suoja-ajan laskentatapaa. Määräaika lasketaan siten kuvataiteen teoksen jälleenyntiä seuraavan vuoden tammikuun 1 päivästä.

Se, milloin teos katsotaan myydyksi, tulisi kuitenkin ratkaista jäsenvaltioiden kansallisten säännösten nojalla.

Oikeus vaatia jälleenyntikorvausta säilyy, vaikka tietojen saamista koskevan oikeuden määräaika olisi kulunut umpeen.

Tekijänoikeuslaki. Artikla ei edellytä muutoksia voimassa olevaan lakiin.

III luku. **Loppusäännökset**

10 artikla. *Ajallinen soveltaminen*

Artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin 2 artiklassa määriteltyihin alkuperäisiin taideteoksiin, jotka 1 päivänä tammikuuta 2006 ovat edelleen suojattuja. Teos on suojattu, jos se tuona päivänä on tekijänoikeutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön suojaama tai jos se kyseisenä päivänä täyttää tämän direktiivin säännösten mukaisen suojan edellytykset.

Tekijänoikeuslaki. Direktiivi ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

11 artikla. *Tarkistaminen*

Artiklan 1 kohdan mukaan komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen direktiivin soveltamisesta ja vaikutuksista viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2009 ja sen jälkeen joka neljäs vuosi.

Kertomuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota modernin ja nykytaiteen yhteisön markkinoiden kilpailukykyyn ja varsinkin yhteisön asemaan suhteessa niihin merkittäviin markkinoihin, joilla ei sovelleta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen. Lisäksi huomiota olisi kiinnitettävä taiteen luomisen tukemiseen ja jäsenvaltioiden hallinnointimenetelyihin. Komissio tarkastelee erityisesti direktiivin vaikutuksia sisämarkkinoihin sekä jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden käyttöönoton vaikutuksia niissä jäsenvaltioissa, jotka eivät ole soveltaneet kyseistä oikeutta kansallisessa lainsäädännössään ennen tämän direktiivin voimaantuloa.

Komissio tekee tarvittaessa ehdotuksia vähimmäismyyntihinnan ja korvausosuuden mukauttamisesta alalla tapahtuvan kehityksen huomioon ottamiseksi. Samalla komissio tekee 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua korvauksen enimmäismäärää koskevia ehdotuksia sekä muita tämän direktiivin vaikutusten tehostamiseksi tarpeellisina pitämiään ehdotuksia.

Artiklan 2 kohta sisältää säännökset yhteyskomitean perustamisesta. Komitea muodostuu jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten edustajista, ja sen puheenjohtajana toimii komission edustaja. Komitea kokoontuu joko puheenjohtajan aloitteesta tai jäsenvaltion valtuuskunnan pyynnöstä.

Artiklan 3 kohdan mukaan komitean tehtävänä on järjestää neuvotteluja kaikista direktiivin soveltamisesta aiheutuvista kysymyksistä sekä helpottaa komission ja jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa merkittävistä muutoksista yhteisön taidemarkkinoilla.

Tekijänoikeuslaki. Direktiivi ei edellytä muutoksia voimassa olevaan tekijänoikeuslakiin.

12 artikla. *Täytäntöönpano*

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava voimaan direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Säännökset on ilmoitettava komissiolle viipymättä. Artiklaan sisältyy myös direktiivien va-

kiolause, jonka mukaan jäsenvaltioiden kansallisiin säädöksiin on liitettävä viittaus tähän direktiiviin.

Artiklan 2 kohdan mukaan kansalliset säännökset on toimitettava kirjallisina komissiolle.

Tekijänoikeuslaki. Lakiesityksessä ehdotetaan, että direktiivin edellyttämät lainsäädännön muutokset tulisivat voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

13 artikla. *Voimaantulo*

Direktiivi tulee voimaan sinä päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Direktiivi tuli voimaan 13 päivänä lokakuuta 2001.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Direktiivin kautta tapahtuva jälleenmyyntikorvauksen Euroopan yhteisön laajuinen harmonisointi vahvistaa jälleenmyyntikorvausoikeutta ja samalla se vahvistaa myös kuvataiteen tekijöiden asemaa verrattuna muiden alojen tekijöihin.

Riittävä ja yhtenäinen suojan taso parantaa suomalaisten taiteilijoiden ja heidän oikeudenomistajiensa oikeudellista asemaa Euroopan taidemarkkinoilla. Jälleenmyyntikorvausjärjestelmän yhteisön laajuinen voimaan saattaminen tulee todennäköisesti lisäämään jälleenmyyntikorvausten merkitystä yhteisön piirissä sekä johtamaan korvausten perimisen ja tilittämisen tehostumiseen muista yhteisön jäsenvaltioista kotoisin oleville tekijöille.

Myös valokuvat tulevat direktiivin edellyttämällä tavalla jälleenmyyntikorvauksen piiriin. Näin ero valokuvaajien ja muiden kuvataiteilijoiden teosten myyntien välillä poistuu. Lisäksi jälleenmyyntikorvausjärjestelmän ala laajenee nykyisestä, kun esimerkiksi sellaiset jälleenmyynnit, joissa taidegalleriat ostavat kuvataiteen teoksia yksityisiltä, tulevat korvauksen piiriin. Tämä lisää mahdolli-

sesti myös kerättävien ja tilitettävien korvausten määrää.

4.2. Vaikutukset viranomaistoimintaan

Suomen jälleenmyyntikorvausjärjestelmässä jälleenmyyntikorvausta hallinnoiva järjestö voi pyytää lääninhallitusta velvoittamaan korvauksen maksamisesta vastuussa olevan myyjän esimerkiksi esittämään korvauksen selvittämiseksi tarpeelliset kulut.

Järjestöllä on lisäksi mahdollisuus pyytää myyjältä selvitys tapahtuneista jälleenmyynneistä sekä toimittaa myyjän tiloissa tarkastus.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että jälleenmyyntikorvauksen hallinnointia hoitaa tehtävään hyväksytty järjestö. Näihin voimassa oleviin säännöksiin direktiivi ei edellytä muutoksia.

4.3. Taloudelliset vaikutukset

Jälleenmyyntikorvausdirektiivin ensisijainen tarkoitus on tasapainottaa eri teoslajien tekijöiden asemaa sekä samalla harmonisoida jäsenvaltioiden lainsäädäntöä jälleenmyyntikorvausoikeuden osalta niin, ettei jäsenvaltioiden erilaisilla säännöksillä olisi negatiivisia vaikutuksia yhteisön taidemarkkinoihin.

Kuvasto ry on perinyt kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä jälleenmyyntikorvauksia vuonna 2003 noin 322 135 euroa. Näistä korvauksista yhteensä 45 541 euroa on kerätty eläville suomalaisille taiteilijoille. Suurin osa korvauksista, 246 192 euroa, on kerätty kuitenkin taiteilijoiden perikunnille ja testamentinsaajille. Loput korvaukset on kerätty ulkomaisille taiteilijoille.

Eläville taiteilijoille maksettujen korvausten suhteellinen pienuus johtuu siitä, että toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa Suomessa kuvataiteen teosten kierto taidemarkkinoilla on hidasta. Myös sillä on merkitystä, että kuvataiteen teokset ja niiden tekijät tulevat muita hitaammin laajalti tunnetuiksi, koska maalaukset ja veistokset liikkuvat näyttelyissä suhteellisen hitaasti maasta toiseen.

Kun muut kuvataiteilijoiden saamat tekijänoikeuskorvaukset olivat vuonna 2003 yhteensä 151 583 euroa, muodostivat jälleenmyynnistä kerätyt korvaukset kuitenkin olennaisen osan kaikista eläville taiteilijoille

maksettavista tekijänoikeuskorvauksista.

Direktiivistä aiheutuvat uudet prosenttiosuudet johtavat kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä saatujen korvausten alenemiseen. Korvaukset vähenevät erityisesti muutamien tunnetuimpien edelleen suojan piirissä olevien suomalaisten taiteilijoiden, kuten Helene Schjerfbeckin ja Eero Järnefeltin, oikeudenomistajien osalta.

Toisaalta valokuvateosten tullessa lainmuutoksen myötä korvauksen piiriin korvausten määrä nousee. Lisäksi on ehkä odotettavissa, että esimerkiksi nuorten valokuvataiteilijoiden teoksia myydään taidekaupoissa ja huutokaupoissa entistä useammin.

Tässä vaiheessa on kuitenkin vaikea arvioida tarkasti sitä, kuinka paljon muutokset käytännössä tulevat vaikuttamaan kuvataiteilijoille maksettavien jälleenmyyntikorvausten kokonaismäärään.

Kuvataiteen teosten jälleenmyynneistä kerättävä jälleenmyyntikorvaus on vaikuttanut ja vaikuttaa luonnollisesti tällaista myyntiä ja välittämistä harjoittavien yritysten taloudelliseen asemaan. Ottaen huomioon esityksessä ehdotetun korvausprosenttien alentamisen sekä sen, etteivät yksityisten myynnit taidemarkkinoiden ammatillisille ole olleet yleisiä, tämän esityksen sisältämät muutokset eivät tule olennaisesti vaikuttamaan näiden yritysten asemaan.

Ulkomailla suomalaisia taideteoksia myydään suhteellisen vähän. Jälleenmyyntikorvauksia tilitettiin Suomeen vuonna 2003 Kuvasto ry:n sisärjestöjen kautta vain 5940 euroa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitsevilla huutokauppakamareissa (Sotheby's, Christie's) on silloin tällöin myyty myös arvokasta suomalaista taidetta, josta ei korvausoikeutta koskevien säännösten puuttumisen vuoksi kuitenkaan ole suoritettu jälleenmyyntikorvausta.

Direktiivin edellyttämät lainmuutokset voivat lisätä ulkomailta Suomeen tilitettävien korvausten määrää, koska direktiivin harmonisoiva vaikutus kohdistuu eniten niihin maihin, joissa ei vielä ole jälleenmyyntikorvausjärjestelmää tai joissa järjestelmä ei ole toiminut tehokkaasti.

Useimmiten kuvataiteen teoksista saadaan parhaimmat myyntihinnat vasta tekijän kuoltua, kun sekä tekijä että teos on saavuttanut laajasti kuuluisuutta. Siksi direktiivin 8 artik-

lan 2 kohdassa mainittu siirtymäaika, jonka perusteella tietyt maat joutuvat vasta vuoden 2010 jälkeen suorittamaan jälleenmyyntikorvausta tekijän kuoleman jälkeen tämän oikeudenomistajille, johtaa käytännössä siihen, että direktiivin mukainen korvausjärjestelmä on kokonaisuudessaan saatettu yhteisössä voimaan vasta tämän siirtymäajan päätyttyä.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Hallituksen esitys pohjautuu virkamiestyönä opetusministeriössä tapahtuneeseen alustavaan valmisteluun. Esitysluonnosta on valmisteltu edelleen tekijänoikeustoimikunnassa. Tekijänoikeustoimikuntaan kuuluvat oikeusministeriön, opetusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä kauppaja teollisuusministeriön edustajat. Lisäksi toimikuntaan kuuluu kaksi akateemista tekijänoikeusjärjestelmän asiantuntijaa sekä sihteeri.

Opetusministeriön virkamiehet ovat keskustelleet valmistelutyön kuluessa alan sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa.

Pohjoismaiden tekijänoikeusasioista vastaavien ministeriöiden virkamiehet ovat muodostaneet jälleenmyyntikorvausdirektiivin voimaansaattamisen edellyttämien muutosten käsittelyä varten päivirallisen työryhmän.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Opetusministeriö järjesti jälleenmyyntikorvausdirektiivin voimaan saattamisesta kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen hallituksen esityksen muotoon kirjoitetun luonnoksen pohjalta.

Opetusministeriöön toimitettiin yhteensä 15 lausuntoa. Lausuntonsa antoivat Bukowski Oy Ab ja Hagelstam Huutokaupat sekä

Taide- ja Antiikkikauppiain yhdistys STAY, Galleristit ry, kauppaja teollisuusministeriö, Kilpailuvirasto, Kopiosto ry, liikenne- ja viestintäministeriö, oikeusministeriö, Suomen Museoliitto, Suomen Yrittäjät ry, Taideteollinen korkeakoulu ja Lapin yliopisto, Teollisuustaitteen liitto Ornamo ry, ulkoasiainministeriö, Valtion taidemuseo sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Suurimmalla osalla lausunnonantajista ei ollut muutosehdotuksista huomautettavaa.

Oikeudenhaltijoiden edustajat pitivät esitysluonnoksessa ehdotettuja lainmuutoksia muutamin täsmennyksin kannatettavina. Taideteollinen korkeakoulu ja Lapin yliopisto kyseenalaistivat yhteislausunnossaan kuvataiteen teoksen jälleenmyyntikorvauksen vähimmäismyyntihinnan vahvistamisen nykyisen suuruisena. He pitivät tasoa liian matalana ja vaativat lisäksi, että korvauksen alaisia jälleenmyyntitilanteita täsmennetään entisestään.

Suomen taidemarkkinoilla toimivat huutokaupat ja taidekauppiat totesivat lainmuutoksilla olevan liiketaloudellisesti huomattavan suuret vaikutukset. Lisäksi lausunnonantajat esittivät huolensa jälleenmyyntikorvausjärjestelmän toimivuudesta, korvausten perintää hoitavan järjestön avoimuudesta ja sen toiminnan valvonnasta.

Hallituksen esitykseen sisältyviä lainmuutosehdotuksia ja niiden perusteluja on täsmennetty ottaen huomioon saadut lausunnot.

5.3. Riippuvuus muista esityksistä

Tällä hallituksen esityksellä saatetaan voimaan jälleenmyyntikorvausdirektiivin edellyttämät lainmuutokset. Esitys ei ole riippuvainen muista eduskunnassa vireillä olevista esityksistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

26 i §. Lain 2 b luvun säännökset jälleennyntikorvauksesta koskevat kuvataiteen teosten ammattimaista ja julkista jälleennyntiä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaiseksi. Kuvataiteen teoksen tekijällä olisi oikeus saada korvaus kaikesta kuvataiteen teoksen jälleennyntistä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Taidemarkkinoiden ammattilaisina pidetään direktiivin mukaisesti muun muassa huutokauppakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä.

Ehdotettu säännös kattaisi myös tilanteen, jossa yksityishenkilö myy taideteoksen direktiivin mukaisesti taidemarkkinoiden ammattilaiselle, esimerkiksi taidegallerialle. Tällaisia tilanteita varten 26 k §:ään ehdotetaan poikkeussäännöstä, jonka mukaan ostajana toimiva taidemarkkinoiden ammattilainen olisi vastuussa korvauksen maksamisesta.

Puhtaasti yksityisten henkilöiden väliset suorat, ilman välittäjää tapahtuvat kuvataiteen teosten myynnit olisivat edelleen nykyistä käytäntöä vastaavasti korvausoikeuden ulkopuolella.

Sama koskisi sellaisten yritysten tai muiden yhteisöjen välisiä myyntejä, joita ei voida pitää direktiivin tarkoittamina taidemarkkinoiden ammattilaisina ja joiden välisissä myynneissä ei myöskään ole käytetty taidemarkkinoiden ammattilaisena pidettävää välittäjää.

Yritysten konkurssi- tai pakkohuutokauppoja ei yleensä toimiteta taidemarkkinoiden ammattilaisten toimesta. Mikäli mainittuja ammattilaisia kuitenkin käytetään, tulisivat kyseiset jälleennyynnit kuitenkin jälleennyntikorvauksen piiriin. Jälleennyntikorvausta koskevat säännökset soveltuvat selvästi myös taidemarkkinoiden ammattilaisten välisiin myynteihin. Direktiivi ei salli muunlaista 1 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

Myös museota voidaan pitää taidemarkkinoiden ammattilaisina. Tämä käy epäsuorasti

ilmi direktiivin johdantokappaleesta 18, jossa on todettu, ettei korvausoikeutta tulisi laajentaa tapauksiin, joissa jälleennynti tapahtuu yksityishenkilöltä voittoa tuottamattomille, yleisölle avoinna oleville museoille.

Kaupallisia museoita, joille tapahtuvat myynnit näyttäisivät kuuluvan direktiivin soveltamisalaan, ei Suomessa ole. Museot eivät myöskään yleensä osallistu taideteosten myyntiin välikäsinä, vaan taideteokset päättyvät museon kokoelmiin pysyvästi.

Direktiivin mukaisesti ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi jälleennyntikorvauksen ulkopuolelle jälleennyynnit yksityishenkilöltä yleisölle avoimille museoille. Poikkeusta ei voitaisi soveltaa muihin kuin direktiivissä tarkoitettuihin yleisölle avoimiin museoihin. Jos tällainen museo sen sijaan myisi kuvataiteen teoksen edelleen, myynti kuuluisi korvauksen piiriin. Korvauksen suorittamisesta olisi tällöin vastuussa museo taidemarkkinoiden ammattilaisena.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi direktiivin 4 artiklan mukaisesta jälleennyntikorvauksen laskutavasta. Korvaus muodostuisi kuvataiteen teoksen jälleennyntistä saatujen arvonlisäverottomien myyntihintojen osuuksien perusteella lasketavista prosentiosuuksista.

Jälleennyntikorvaus on 5 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on enintään 50 000 euroa, 3 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 50 000 mutta enintään 200 000 euroa, 1 prosentti kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 200 000 euroa mutta enintään 350 000 euroa, 0,5 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 350 000 euroa mutta enintään 500 000 euroa sekä 0,25 prosenttia kuvataiteen teoksen myyntihinnan osuudesta, joka on yli 500 000 euroa.

Uuteen 3 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi muuttamattomana voimassa olevan pykälän 1 momentin loppuosa, jonka mukaan oikeus jälleennyntikorvaukseen lasketaan teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnas-

ta. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi direktiivin 3 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla kuvataiteen teoksen jälleennyntikorvauksen alainen vähimmäismyyntihinta siten, että se olisi arvonlisäverottomana sama kuin nykyisin käytössä oleva vähimmäismyyntihinta eli 255 euroa. Pienin mahdollinen perittävä korvaus olisi näin ollen 12,75 euroa.

Nykyisin sovellettavan vähimmäismyyntihinnan on vahvistanut korvauksen perivä järjestö Kuvasto ry opetusministeriön tekemän järjestön hyväksymispäätöksen ehtojen mukaisesti. Vaikka ehdotettu vähimmäishinta sijoittuukin reilusti direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa asetetun vähimmäishinnan alapuolelle, ehdotettu taso vastaa muissa pohjoismaissa ja Ranskassa käytössä olevaa tai ehdotettua vähimmäismyyntihinnan tasoa.

Uuden 3 momentin viimeiseksi virkkeeksi ehdotetaan direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, että korvauksen kokonaismäärä on yhtä korvauksen alaista teosta tai jälleennyntiä kohden enintään 12 500 euroa. Kun esimerkiksi samassa kaupassa tai saman huutokauppaluettelokohdan alla myydään useita litografioita tai sarja toisiinsa kuuluvia teoksia tai kun samaan kehykseen on sijoitettu useampi kuin yksi piirustus, suoritetaan korvaus näiden teosten yhteisen myyntihinnan perusteella.

Uuden, direktiivin mukaisen laskutavan mukaan määräytyvä jälleennyntikorvaus on pienempi kuin voimassa olevien säännösten mukaan laskettava korvaus, jos kuvataiteen teoksen myyntihinta on yli 50 000 euroa.

Lainmuutoksen jälkeen jälleennyntikorvaus olisi direktiivin 4 artiklan 2 kohdan salimalla tavalla 5 prosenttia, kun teoksen myyntihinta on enintään 50 000 euroa. Esimerkiksi arvonlisäverottomana 75 000 euroa maksavan kuvataiteen teoksen jälleennyntikorvaus olisi näin ollen 50 000 euron myyntihinnan osuudesta 2500 euroa ja sen ylittävästä osuudesta 750 euroa, eli yhteensä 3 250 euroa.

Korvauksen 12 500 euron enimmäismäärästä johtuen kuvataiteen teoksen jälleennyntikorvauksen alainen myyntihinta voisi olla korkeintaan 1 800 000 euroa. Korvausta ei perittäisi tämän myyntihinnan ylittävän myyntihinnan osalta.

Voimassa oleva jälleennyntikorvaus kos-

kee, kuten direktiivikin, kuvataiteen teoksia. Oikeutta korvaukseen ei ole nykyisin rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleennyntistä eikä sellaisten taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteiden jälleennyntistä, joita on valmistettu useita samantlaisia kappaleita.

Pykälän uudessa 4 momentissa ehdotetaan selvennettäväksi, että oikeus jälleennyntikorvaukseen koskisi kuvataiteen teoksen kappaleita, jotka ovat taiteilijan itsensä tekemiä, sekä hänen itsensä tekemiä tai hänen luvallaan tehtyjä kopioita. Edellytyksenä on edelleen, että kopioita on rajoitettu määrä. Nämä kopiot ovat yleensä taiteilijan numeroimia, signeeraamia tai muulla tavoin alkuperäisiksi merkitsemiä.

Direktiivissä on esimerkkiluettelo kuvataiteen teosten ryhmistä, jotka kuuluvat jälleennyntikorvauksen piiriin. Voimassa olevan lain pykälässä ei ole määritelty, mitä "kuvataiteen teoksella" tarkoitetaan. Ilmausta "kuvataiteen teos" on käytetty myös tekijänoikeuden kohdetta määrittävässä tekijänoikeuslain 1 §:ssä. Kaikki kuvataiteen teosten ryhmät mukaan luettuna kaikki direktiivin esimerkkiluettelossa mainitut teosryhmät kuuluvat tekijänoikeussuojan piiriin ja myös jälleennyntikorvauksen soveltamisalaan.

Voimassa olevan 26 i §:n 2 momentissa oleva valokuvateoksia koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi. Lainmuutoksen myötä valokuvat, jotka kuuluvat tekijänoikeuslain 1 §:ssä mainittuihin kuvataiteen teoksiin, tulisivat jälleennyntikorvauksen piiriin.

Lisäksi ehdotetaan, että nykyisin pykälän 2 momentissa oleva taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita koskeva säännös poistetaan. Direktiivissä ei ole tällaista rajausta. Siltä osin kuin taidekäsityön tai taideteollisuuden tuotteet ovat kuvataiteen teoksia ja täyttävät säännöksessä olevat muut edellytykset, ne kuuluisivat ehdotetun muutoksen jälkeen jälleennyntikorvauksen piiriin.

Direktiivissä ei ole annettu mitään ohjetta siitä, mitä 2 artiklan 2 kohdan ilmaisulla "rajoitettu määrä" tarkoitetaan. Eri kuvataiteen aloilla tehdään teoksista enemmän tai vähemmän vakiintuneita määriä tekijän numeroimia ja signeeraamia vedoksia tai kopioita. Nämä määrät vaihtelevat suuresti eri kuvataidealoilla ja siksi tarkkoja rajoja on mahdollista määritellä.

Ehdotettavan 4 momentin säännöksen tukinnan lähtökohtana on, että monistustekniikkaan perustuvien kuvataiteen alojen osalta teosten kappaleiden eli kopioiden määrät perustuvat esimerkiksi kunkin teoksen kohdalla ennen tuotantoprosessin aloittamista tehtyyn päätökseen.

E erityisesti graafisten teosten, esimerkiksi litografioiden alalla, teosten ensimmäisen ja sitä seuraavien kappaleiden erottelu toisistaan voi olla keinotekoisia ja erittäin vaikeaa. Silloin kaikkia kappaleita olisi pidettävä direktiivin mukaisesti "alkuperäisinä taideteoksina".

Sovelletun taiteen kuten keramiikan tai lasitaiteen alalla käytössä ollut tapa lisätä myös sarjatuotannossa oleviin esineisiin niiden tekijän nimikirjoitus ei toisi näitä kappaleita automaattisesti jälleenmyyntikorvauksen piiriin, koska kopiot eivät tuolloin kuitenkaan todennäköisesti täyttäisi rajattua määrää koskevaa lain edellytystä. Jälleenmyyntikorvauksen alaisissa kuvataiteen teosten kappaleissa tai kopioissa olevien numerointien ja signeerauksien tulisi lähtökohtaisesti olla taiteilijan omakätisesti tekemiä.

Muiden kuvataiteen teosten kuten installaatioiden ja videoteosten osalta on vaikeaa määrittellä, mitä teoksen kappaletta olisi pidettävä taiteilijan itse tekemänä. Digitaalitekniikkaan perustuvien kuvataiteen teosten yleistyessä voitaisiin jälleenmyyntikorvauksen alaisen kuvataiteen teoksen kappaleen numerointi ja signeeraaminen, fyysisen talenteen kannessa mahdollisesti olevien merkintöjen lisäksi, vahvistaa teoksen kappaleeseen liittyvien oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen avulla ja uusien kopioiden tekeminen teoksesta estää tehokkailla teknisillä toimenpiteillä.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan oikeus korvaukseen on voimassa tekijänoikeudellisen suojaajan. Oikeus on henkilökohtainen ja luovuttamaton. Esityksessä ehdotetaan, että pykälän 6 momentiksi muutuvassa momentissa oleva ilmaisu "luovuttamaton" korvattaisiin teknisenä selvennyksenä ilmaisulla "luovuttaa kolmannelle". Säännöksen soveltamiseen tällä muutoksella ei olisi vaikutusta.

Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti 6 momentin säännöstä ehdotetaan edelleen muutettavaksi siten, ettei oikeudesta korva-

ukseen voisi luopua.

Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että tekijä ei voisi ilmoittaa korvauksia hallinnoivalle järjestölle, että hänen tekemänsä kuvataiteen teoksen lain soveltamisalaan kuuluvasta jälleenmyynnistä ei saa periä jälleenmyyntikorvausta 26 i §:n mukaisesti. Vastaavasti säännös koskisi tekijän tilalle hänen kuolemansa jälkeen tulevia oikeudenomistajia, jotka myöskään eivät voisi luopua oikeudesta korvaukseen sen voimassaoloaikana.

Ehdotettavalla oikeuden luonnetta täsmentävällä muutoksella on vaikutusta voimassa olevaan oikeustilaan, koska voimassa oleva säännös estää vain oikeuden luovuttamisen eteenpäin sopimuksella tai muuten mutta ei siitä luopumista.

26 j §. Direktiivi ei edellytä muutoksia voimassa oleviin 1 momentin säännöksiin. Säännöksiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, jotka liittyvät oikeuksien kollektiivista hallinnointia hoitavien järjestöjen edustavuuteen sekä opetusministeriön asiaa koskevaan päätöksentekoon. Vastaavia muutoksia on vuonna 2004 annetussa hallituksen esityksessä laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta (HE 28/2004 vp) ehdotettu muihin tekijänoikeuslain säännöksiin. Mainitun lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan esittämät huomautukset on niinkään otettu huomioon.

Pykälän 1 momentin mukaan kuvataiteen teosten tekijät saisivat jälleenmyyntikorvauksen järjestöltä, joka keräisi ja tilittäisi korvaukset tekijöille. Lain sanamuotoon ehdotettavat muutokset eivät vaikuta itse lain sisältöön. Nykyistä sanamuotoa "tekijöitä edustava järjestö" ehdotetaan 1 momentissa muutettavaksi siten, että järjestön edellytettäisiin edustavan "Suomessa myytyjen teosten tekijöitä". Ilmaisu vastaa muihin järjestöjen hyväksymistä koskeviin säännöksiin jo aiemmin ehdotettuja muutoksia.

Jälleenmyyntikorvausta hoitavaksi järjestöksi voitaisiin hakemuksesta hyväksyä kerrallaan vain yksi järjestö, jolla on taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön organisaation ja taloudenpidon tulee siten olla sellainen, että järjestöllä voidaan katsoa olevan hyvät edellytykset suoriutua lakiin perustuvien tehtävien hoitamisesta.

Hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista järjestön tulisi antaa opetusministeriölle vuosittain selvitys.

Muutoksenhaku järjestön hyväksymistä koskevaan päätökseen mahdollistettaisiin. Pykälän 2 momentin mukaan opetusministeriön päätöstä olisi kuitenkin muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että opetusministeriön järjestöä koskeva hyväksymispäätös voidaan myös peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vaka viin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Ehdotettavat säännökset vastaavat säännöksiä, joita perustuslakivaliokunta on edellyttänyt lisättäväksi hyväksymispäätösten peruuttamista säänteleviin lain säännöksiin.

Pykälän nykyinen 2 momentti, jonka mukaan opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen perinnästä ja maksuvarojen käytöstä, ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan ja siirrettäväksi 3 momentiksi. Säännöksen muotoilussa käytettäisiin pykälän 1 momentin alkuosan ilmaisuja "kerätä" ja "tilittää" "perimisen" ja "käytön" sijasta.

Muutosten jälkeen järjestöjä koskevat säännökset olisivat yhdenmukaiset kaikissa tekijänoikeuslain yhteisvalvontajärjestöjä koskevissa pykälissä.

26 k §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että oikeus korvaukseen syntyy sen jälkeen, kun tekijä tai tämän oikeudenomistaja on luovuttanut teoksen pysyvästi. Tämä kattaa sekä myynnin että muun pysyvän luovutuksen, kuten lahjoituksen tai vaihtamisen, joiden seurauksena omistusoikeus teokseen siirtyy.

Ehdotettu muutos ei vaikuta korvausoikeuden syntymistä koskevaan vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan silloin kun tekijä ei ole luovuttanut teosta elinaikanaan, oikeus korvaukseen syntyy, kun avio-oikeuden, perinnön tai testamentin kautta omistusoikeuden teokseen saanut myy tai muuten pysyvästi luovuttaa aiemmin luovuttamattoman teoksen.

Esitetty korvausoikeuden syntymisajankohta

koskeva täsmennys on tarpeen, koska niin voimassa olevan lain kuin direktiivin 1 artiklan mukaan oikeus koskee ainoastaan kertaalleen luovutettujen teosten jälleenmyyntiä.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin toinen lause ehdotetaan poistettavaksi, koska ei ole selvää, että direktiivi sallisi oikeuden raukeamista koskevan säännöksen säilyttämisen. Säännöksellä on ollut vähäinen merkitys korvausten perinnässä myös käytännössä.

Pykälän 2 momentissa säädetään korvauksen maksamisesta vastuussa olevista tahoista. Voimassa olevan lain mukaan korvauksen maksamisesta on vastuussa se, joka harjoittaa 26 i §:ssä tarkoitettua kuvataiteen teosten myyntiä tai välittämistä.

Direktiivin 1 artiklan 4 kohdan mukaan korvauksen suorittamisesta on vastuussa ensisijaisesti kuvataiteen teoksen myyjä. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää, että korvauksen maksamisesta on vastuussa joku muu kuin myyjä, yksin tai yhdessä myyjän kanssa.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksen suorittamisesta olisi vastuussa taideteoksen myyjä, joka on taidemarkkinoiden ammattilainen. Jos taideteoksen myynti on annettu ammatimaisen välittäjän tehtäväksi, korvauksen maksamisesta olisi vastuussa välittäjä taidemarkkinoiden ammattilaisena. Jos sekä myyjä että välittäjä olisivat molemmat taidemarkkinoiden ammattilaisia, molemmat vastaisivat yhdessä korvauksen suorittamisesta.

Lain 26 i §:n 1 momenttiin ehdotettava jälleenmyyntikorvauksen soveltamisalan laajennus edellyttää, että säädetään myös siitä, kuka korvauksen maksamisesta on vastuussa siinä tapauksessa, että ostajana toimii taidemarkkinoiden ammattilainen mutta kaupassa ei ole mukana muita taidemarkkinoiden ammattilaisia. Pykälän 2 momenttiin ehdotettavan säännöksen mukaan korvauksesta olisi vastuussa ostajana toimiva taidemarkkinoiden ammattilainen.

Pykälän 3 momentiksi siirrettävän nykyisen 2 momentin loppuosan säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myyjän lisäksi korvauksen suorittamisesta vastuussa olevalla välittäjällä ja ostajalla olisi velvollisuus antaa vuosittain selvitys teosten myynneistä 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle. Järjestön vaatiessa korvauksen suorittamisesta vas-

tuussa oleva olisi velvollinen antamaan myös tarpeelliset tiedot tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tilitysvuodelta ja kolmelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

26 m §. Asetuksenantovaltuuspykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Kaikki jälleenmyyntikorvausta koskevat säännökset olisivat lainmuutoksen jälkeen tekijänoikeuslaissa.

63 §. Pykälän 3 momentin säännöksiä jälleenmyyntikorvauksen kansainvälisestä soveltamisesta ehdotetaan selvennettäväksi.

Voimassa olevan 3 momentin säännösten sijasta lain 2 b luvun säännösten soveltaminen Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden osalta perustuisi, kuten muidenkin tekijöiden oikeuksien osalta, 63 §:n 1 momentin soveltamiseen.

Pykälän 3 momentin alkuun ehdotetaan otettavaksi selvennys siitä, että lain 2 b luvun säännökset jälleenmyyntikorvauksesta soveltuvat vain Suomessa tapahtuvaan jälleenmyyntiin.

Lisäksi 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi direktiivin edellyttämä säännös, jonka mukaan 2 b luvun säännöksiä jälleenmyyntikorvauksesta sovelletaan muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisiin vain vastavuoroisuuden perusteella. Maista, jotka täyttävät tämän kriteerin, Euroopan yhteisöjen komissio julkaisee luettelon.

Lisäksi ehdotetaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa olevan tekijän oikeudenomistajia koskevan erityissäännöksen mukaisesti, että tällaisen tekijän oikeudenomistajaan 2 b luku sovellettaisiin vain, jos oikeudenomistaja on komission luetteloon otetun valtion kansalainen. Direktiivin edellyttämä säännös poikkeaa siitä, mitä lain säännösten kansainvälisestä soveltamisesta on tekijöiden osalta yleensä säädetty.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tekijänoikeuslain 26 m §:n asetuslainsäätövaltuutus ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

3. Voimaantulo

Jälleenmyyntikorvausdirektiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatet-

tava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen tammikuun 1 päivää 2006. Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa luotujen ja edelleen tekijänoikeussuojan piirissä olevien kuvataiteen teosten jälleenmyyntiin. Tämä vastaa tekijänoikeuslain muutoksissa omaksuttua voimaantulon sääntelyä, jonka mukaan muutettua lakia sovelletaan kaikkiin lain voimaantulohetkellä suojattuihin teoksiin.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa tehtyihin toimiin sekä hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Myös tämä ehdotus vastaa tekijänoikeuden alalla normaalia käytäntöä: kuhunkin teoksen käyttötapahtumaan tai sopimukseen sovelletaan käyttötapahtuman tai sopimuksen tekemisen ajankohtana voimassa olevaa lakia.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Jälleenmyyntikorvausta koskeva 2 b luku on säädetty yksinkertaisessa säätämisyjärjestyksessä vuonna 1995.

Esityksessä ei ole ehdotuksia, jotka vaatisivat perustuslain 73 §:n mukaista säätämisyjärjestystä.

Tekijänoikeuslaissa voimassa olevalla jälleenmyyntikorvausjärjestelmällä saattaa kuitenkin olla liittymäkohtia perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin, kuten perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan ja perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapauteen.

Omaisuuden suojan osalta vaikutukset kohdistuvat myyjän asemaan ja välittäjän osalta tämän elinkeinovapauteen. Hallituksen esityksen sisältämien lainmuutosehdotusten perusoikeuksiin kohdistuvat vaikutukset ovat joka tapauksessa verrattain vähäisiä.

Esitykseen on lisätty perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 7/2005 vp – HE 28/2004 vp) pohjalta tarkennetut säännösehdotukset jälleenmyyntikorvauksen keräävän ja tilittävän järjestön hyväksymisestä ja hyväksymisen peruuttamisesta.

Hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 26 m §, sellaisena kuin se on laissa 446/1995, sekä
muutetaan 26 i—26 k § sekä 63 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa laissa 446/1995 seuraavasti:

26 i §

Kuvataiteen teoksen tekijällä on oikeus saada korvaus kaikesta kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei kuitenkaan ole, jos yleisölle avoin museo ostaa teoksen yksityishenkilöltä.

Jälleenmyyntikorvaus on:

- a) 5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa;
- b) 3 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 50 000 euroa mutta enintään 200 000 euroa;
- c) 1 prosentti siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 200 000 euroa mutta enintään 350 000 euroa;
- d) 0,5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 350 000 euroa mutta enintään 500 000 euroa; ja
- e) 0,25 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Jälleenmyyntikorvaus lasketaan kuvataiteen teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Jälleenmyyntikorvausta ei peritä myyntihinnasta, joka arvonlisäverottomana on enintään 255 euroa. Pykälän 2 momentin mukaan laskettavan korvauksen kokonaismäärä on enintään 12 500 euroa.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy luovutettaessa kuvataiteen teoksen kappaleita, jotka ovat taiteilijan itsensä tekemiä, sekä luovutettaessa taiteilijan itsensä tekemiä tai hänen luvallaan tehtyjä kopioita, joita on rajoitettu määrä.

Oikeutta korvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden jälleenmyynnistä.

teen tuotteiden jälleenmyynnistä.

Oikeus korvaukseen on voimassa tekijänoikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen eikä tekijä voi luovuttaa sitä kolmannelle tai luopua siitä. Oikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään. Jos tekijältä ei jää oikeudenomistajia, korvaukset käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

26 j §

Jälleenmyyntikorvauksen kerää ja tilittää kuvataiteen teosten tekijöille Suomessa myytyjen teosten tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on hakemuksesta hyväksynyt tehtävään määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Tehtävään voidaan hyväksyä kerrallaan vain yksi järjestö. Hyväksyttävällä järjestöllä tulee olla taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetusministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista.

Opetusministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen keräämisestä ja maksuvarojen tilittämisestä tekijöille. Opetusministeriöllä on oikeus saada järjestöltä

valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

26 k §

Oikeus saada korvaus kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä syntyy sen jälkeen, kun tekijä tai tämän oikeudenomistaja on luovuttanut teoksen pysyvästi.

Korvauksen suorittamisesta ovat vastuussa 26 i §:n 1 momentissa tarkoitettu myyjä ja välittäjä. Ostaja on vastuussa korvauksen suorittamisesta, jos jälleenmyyntiin ei osallistu muita taidemarkkinoiden ammattilaisia kuin ostaja.

Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat velvollisia antamaan 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle vuosittain selvityksen teosten myynnistä. Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat järjestön vaatiessa velvollisia antamaan järjestölle tarpeelliset tiedot tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tilitysvuodelta ja kolmelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

63 §

Edellä 2 b luvussa olevia säännöksiä sovelletaan Suomessa tapahtuvaan kuvataiteen te-

oksen jälleenmyyntiin. Jos teoksen tekijä on muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen eikä hänellä ole vakinaista asuinpaikkaa Euroopan talousalueella, 2 b luvun säännöksiä sovelletaan vain, jos tekijä on sellaisen valtion kansalainen, joka vastavuoroisesti soveltaa vastaavaa korvausta koskevia säännöksiä maassaan tapahtuvaan jälleenmyyntiin. Euroopan yhteisöjen komissio julkaisee luettelon näistä valtioista. Tällaisen tekijän oikeudenomistajaan sovelletaan 2 b lukua vain, jos oikeudenomistaja on komission luetteloon otetun valtion kansalainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa luotujen, edelleen suojattujen teosten jälleenmyyntiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin toimiin sekä hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 2 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

Laki**tekijänoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 26 m §, sellaisena kuin se on laissa 446/1995, sekä
muutetaan 26 i—26 k § sekä 63 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa laissa 446/1995 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

26 i §

Kuvataiteen teosten ammattimaisesta ja julkisesta jälleenmyynnistä on tekijällä oikeus saada jälleenmyyntikorvauksena 5 prosenttia myydyn teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta.

Ehdotus

26 i §

Kuvataiteen teoksen tekijällä on oikeus saada korvaus kaikesta kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä, johon osallistuu myyjänä, ostajana tai välittäjänä taidemarkkinoiden ammattilainen. Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei kuitenkaan ole, jos yleisölle avoin museo ostaa teoksen yksityishenkilöltä.

Jälleenmyyntikorvaus on:

a) 5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa;

b) 3 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 50 000 euroa mutta enintään 200 000 euroa;

c) 1 prosentti siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 200 000 euroa mutta enintään 350 000 euroa;

d) 0,5 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 350 000 euroa mutta enintään 500 000 euroa; ja

e) 0,25 prosenttia siitä osasta kuvataiteen teoksen myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Jälleenmyyntikorvaus lasketaan kuvataiteen teoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Jälleenmyyntikorvausta ei peritä myyntihinnasta, joka arvonlisäverottomana on enintään 255 euroa. Pykälän 2 momentin mukaan laskettavan korvauksen kokonaismäärä on enintään 12 500 euroa.

Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden eikä valokuvateosten jälleenmyynnistä eikä sellaisten taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteiden jälleenmyynnistä, joita on valmistettu useita samanlaisia kappaleita.

Oikeus korvaukseen on voimassa tekijän-oikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen ja luovuttamaton. Oikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään. Jos tekijältä ei jää oikeudenomistajia, korvaukset käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

26 j §

Jälleenmyyntikorvauksen perii tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on tähän tehtävään hyväksynyt määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi. Opetusministeriön päätökseen järjestön hyväksymisestä ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen perinnästä ja maksuvarojen käytöstä. Opetusministeriöllä on oikeus saada järjestöltä valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen syntyy luovutettaessa kuvataiteen teoksen kappaleita, jotka ovat taiteilijan itsensä tekemiä, sekä luovutettaessa taiteilijan itsensä tekemiä tai hänen luvallaan tehtyjä kopioita, joita on rajoitettu määrä.

Oikeutta korvaukseen ei ole rakennustaiteen tuotteiden jälleenmyynnistä.

Oikeus korvaukseen on voimassa tekijän-oikeudellisen suoja-ajan. Oikeus on henkilökohtainen eikä tekijä voi luovuttaa sitä kolmannelle tai luopua siitä. Oikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään. Jos tekijältä ei jää oikeudenomistajia, korvaukset käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin.

26 j §

Jälleenmyyntikorvauksen kerää ja tilittää kuvataiteen teosten tekijöille Suomessa myytyjen teosten tekijöitä edustava järjestö, jonka opetusministeriö on hakemuksesta hyväksynyt tehtävään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi. Tehtävään voidaan hyväksyä kerrallaan vain yksi järjestö. Hyväksyttävällä järjestöllä tulee olla taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetusministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista.

Opetusministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Opetusministeriö voi antaa järjestölle tarkempia määräyksiä korvauksen keräämisestä ja maksuvarojen tilittämisestä tekijöille. Opetusministeriöllä on oikeus saada järjestöltä valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

26 k §

Oikeus korvaukseen syntyy, kun kuvataiteen teos myydään. Oikeus korvaukseen raukeaa, jollei sitä koskevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty järjestölle kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona teoksen jälleenmyynti tapahtui.

Korvauksen suorittamisesta on vastuussa se, joka harjoittaa 26 i §:ssä tarkoitettua kuvataiteen teosten myyntiä tai välittämistä.

26 k §:n 2 momentin 2 ja 3 virke

Myyjä on velvollinen antamaan vuosittain selvityksen teosten myynneistä 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle. Myyjä on järjestön vaatiessa velvollinen antamaan järjestölle tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tarpeelliset tiedot enintään tilitysvuotta edeltäneeltä kolmelta kalenterivuodelta.

26 m §

Tarkempia säännöksiä 26 i–26 l §:n soveltamisesta voidaan antaa asetuksella.

63 §

Edellä 2 b luvussa olevia säännöksiä sovelletaan, jos teoksen tekijä on Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai jos hänellä on vakinainen asuinpaikka tällaisessa valtiossa.

26 k §

Oikeus saada korvaus kuvataiteen teoksen jälleenmyynnistä syntyy sen jälkeen, kun tekijä tai tämän oikeudenomistaja on luovuttanut teoksen pysyvästi.

Korvauksen suorittamisesta ovat vastuussa 26 i §:n 1 momentissa tarkoitettu myyjä ja välittäjä. Ostaja on vastuussa korvauksen suorittamisesta, jos jälleenmyyntiin ei osallistu muita taidemarkkinoiden ammattilaisia kuin ostaja.

Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat velvollisia antamaan 26 j §:ssä tarkoitettulle järjestölle vuosittain selvityksen teosten myynneistä. Myyjä, välittäjä ja ostaja ovat järjestön vaatiessa velvollisia antamaan järjestölle tarpeelliset tiedot tilitysten oikeellisuuden tarkistamiseksi tilitysvuodelta ja kolmelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta.

26 m §

(kumotaan)

63 §

Edellä 2 b luvussa olevia säännöksiä sovelletaan Suomessa tapahtuvaan kuvataiteen teoksen jälleenmyyntiin. Jos teoksen tekijä on muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen eikä hänellä ole vakinaista asuinpaikkaa Euroopan talousalueella, 2 b luvun säännöksiä sovelletaan vain, jos tekijä on sellaisen valtion kansalainen, joka vastavuoroisesti soveltaa vastaavaa korvausta koskevia säännöksiä maassaan tapahtuvaan jälleenmyyntiin. Euroopan yhteisöjen komissio julkaisee luettelon näistä valtioista. Tällaisen tekijän oikeudenomistajaan sovelletaan 2 b lukua vain, jos oikeudenomistaja on komission luetteloon otetun valtion kansalainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa luotujen, edelleen suojattujen teosten jälleenmyyntiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin toimiin sekä hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
